

V Міжнародна викладацько-студентська науково-практична конференція навчального матеріалу. Не варто сліпо застосовувати її, а швидше необхідно адаптувати під освітню мету та потреби дітей.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гейміфікація. Матеріал з Вікіпедії – вільної енциклопедії. Режим доступу : <https://uk.wikipedia.org/wiki/Гейміфікація>
2. Державний стандарт початкової освіти: затв. Постановою Каб. Міністрів України, від 21 лютого. 2018 р. № 87: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npras/pro-zatverdzhennyaderzhavnogo-standartu-pochatkovoyi-osviti>
3. Ільченко О. В. Використання web-квестів у навчально-виховному процесі : http://osvita.ua/school/lessons_summary/edu_technology/30113/.
4. Самчук Л. Гейміфікація в сучасній освіті: рекомендаційний перелік / Л. Самчук, Ю. Мойсеюк // Управління освітою. – 2019. – № 10. – С. 30–51.
5. Сергєєва Л. Гейміфікація: ігрові механіки у мотивації персоналу.. Режим доступу : http://umo.edu.ua/images/content/nashi_vydanya/metod_upr_osvit/v_15/14.pdf

*Максим ЛИХМАН,
викладач суспільних дисциплін
Обласного коледжу
„Кременчуцька гуманітарно-технологічна академія
імені А.С. Макаренка”
Полтавської обласної ради
м. Кременчук, Україна*

АКТУАЛІЗАЦІЯ ОПОРНИХ ЗНАТЬ ТА ЖИТТЄВОГО ДОСВІДУ НА УРОКАХ ГЕОГРАФІЇ

Сучасний уроках географії – це конгломерат засобів, принципів, методів навчання, що опосередковано впливають на формування особистості учня в

„Актуальні питання сучасної педагогіки: творчість, майстерність, професіоналізм”

умовах модернізації і глобалізації системи освіти. Інформаційно-комунікаційні технології, вільний доступ до використання штучного інтелекту, гаджетизація географічної освіти вимагає від учителя географії пошук новітніх технік і підходів щодо актуалізації опорних знань та життєвого досвіду [7, с. 22].

Отже, актуалізація опорних знань та життєвого досвіду є фундаментом знань, умінь і формування компетентностей. Даний етап уроку налаштовує учнів на вивчення певного матеріалу, забезпечує зв'язок нового матеріалу з вивченим, допомагає визначити власні досягнення у вивченні певного матеріалу, активізує розумову діяльність учнів, стимулює ставити запитання і шукати відповіді, допомагає зрозуміти яких знань бракує [6, с. 23].

Дії з організації етапу уроку:

1. Учитель ставить питання, використовуючи життєвий досвід учня.
2. Учень згадує інформацію з попередніх тем або, зважаючи на життєвий досвід, пропонує варіанти відповідей.

Таким чином, учень зможе відстежувати зв'язок між наявними знаннями та тими, яких бракує. Також побачити те, що він ще чогось не розуміє і виявити готовність працювати над новим матеріалом [6, с.23-24].

Алгоритм актуалізації опорних знань та життєвого досвіду:

1. Вплив учителя на розумові зусилля учнів.
2. Знання, уміння і досвід учня до вивчення нового матеріалу.
3. Готовність працювати над новим матеріалом.

Процес актуалізації опорних знань та життєвого досвіду:

1. Уплив учителя.
2. Розумові зусилля учнів.
3. Готовність працювати над новим матеріалом.
4. Знання, уміння і досвід учня до вивчення нового матеріалу.

Дії вчителя під час підготовки до актуалізації опорних знань та життєвого досвіду:

1. Аналіз теми та мети уроку.
2. Визначення ключових слів теми уроку.

3. Формулювання завдань до певного етапу уроку.
4. Допомогти учням згадати, що їм відомо про ключові слова теми уроку.
5. Акцентувати увагу учнів на тому, що їм ще не відомо про ключові слова уроку.
6. Організувати обговорення проблематики теми уроку [6, с. 24].

Вибір методів і прийомів навчання:

1. Асоціативний підхід – використання асоціативного мислення для аналізу ключового слова уроку.
2. Проблемний підхід – обговорення проблемної ситуації.
3. Ігровий підхід – застосування ігрових методів і прийомів.
4. Ілюстративний підхід – використання ілюстративного матеріалу для обговорення питань
5. Інтелектуальний підхід – розв’язування інтелектуальних завдань.
6. Діалоговий підхід – спілкування учителя з учнями [4, с. 55].

Асоціативний підхід на уроках географії полягає у використанні асоціативного мислення для аналізу ключового слова уроку. Учитель разом з учнями визначає ключові слова з теми уроку (клімат, рельєф, тектоніка, агломерація, мегаполіс тощо) і створює умови для аналізу цього слова за допомогою асоціацій. Набір асоціативних понять ґрунтується на життєвому досвіді учня. Такий вид мислення бере участь в обробленні ключового слова теми уроку, логічний аналіз при цьому не використовують [4, с. 56].

Асоціація – це зв’язок між певними уявленнями, де один образ тягне за собою інший образ (поняття). Таким чином, учень бачить образ певного поняття і може зробити висновок, наскільки він його розуміє і чи є потреба в удосконаленні знань про це поняття.

Наприклад, поняття „рельєф” як ключове слово. Підбираємо асоціації до слова (нерівність, виступи, заглибини поверхні). Формуємо образ поняття – форми (низовини, височини, плоскогір’я, гори). Можна сформувати образи гір, які діти могли бачити (низькі – Кримські, середні – Карпати, високі – Альпи).

„Актуальні питання сучасної педагогіки: творчість, майстерність, професіоналізм”

Далі формуємо потребу у знаннях – розміщення основних форм рельєфу в Україні (низовини – Причорноморська, Придніпровська, Поліська, Північнокримська, Закарпатська; височини – Подільська, Придніпровська, Тарханкутська, Донецька, Волинська).

Проблемний підхід – обговорення проблемної ситуації. В основі актуалізації опорних знань є розв’язання проблемної ситуації. Саме вивчення проблемної ситуації допомагає учням зрозуміти, що для її розв’язання потрібні додаткові дослідження, аналіз інформації, певний теоретичний матеріал. Учень може використовувати висловлювання: „Мені відомо про це..., і про це..., однак цього недостатньо для розв’язання проблемної ситуації” [4, с. 56].

Проблемною ситуацією можуть бути:

- демонстрація процесу, явища, дій, що складно пояснити учням до вивчення нового матеріалу (виробництво паперу, цукру, олії тощо);
- словесне пояснення учителем ситуації, що потребує спочатку обговорення, а потім визначення питань для дослідження;
- перегляд відео, розуміння змісту, якого потребує вивчення певного теоретичного матеріалу;
- свідчення очевидця. Залучення до навчального процесу людини, яка була очевидцем певних дій, що потребують вивчення. („Я часто буваю у Лондоні, але туманні дні там трапляються дуже рідко. Хоча вважається, що Лондон – це місто туманів”).

Ігровий підхід – застосування ігрових методів і прийомів. Під час актуалізації опорних знань доречно використовувати ігрові прийоми. Це можуть бути міні-змагання – хто швидше назве найбільше понять, або виконає певні дії; ділові ігри з глибоким зануренням у проблему; рольові ігри з програванням певних ситуацій тощо. Наприклад, розповісти туристу, яку рибу він зможе спіймати у Дніпрі. Особливість підходу полягає у створенні спеціальної атмосфери в класі, де активність учнів є наслідком залучення до гри. Мета застосування ігрового підходу: підготувати учнів до виконання

завдань майбутньої діяльності; сприяти проявам ініціативи, розкритості, упевненості, інтересу й захопленості [6, с. 26].

Ілюстративний підхід – використання ілюстративного матеріалу для обговорення питань. Основою обговорення питання з учнями є ілюстрації, фотографії, малюнки, креслення. Учні вивчають зображення і відповідають на питання, що підготував учитель. Доходять висновку, що наявних знань недостатньо, тому необхідно проводити пошук нової інформації, організувати дослідження, слухати пояснення вчителя тощо.

Ілюстративний підхід на уроках географії учитель може використовуватися дуже часто, особливо під час етапу засвоєння нових знань. Даний метод дуже збагачує уяву учнів і мотивує вивчати географію. Наприклад, учні розглядають фотографії різних гір нашої планети. Учитель задає завдання, визначити, де ці гори розташовані. Учні визначають особливості гір на кожній фотографії, записують проаналізовану інформацію і складають план пошуково-дослідної роботи [6, с. 27].

Інтелектуальний підхід – розв'язування інтелектуальних завдань. Учитель пропонує розв'язати завдання, що потребує від учнів певних знань та вмінь, необхідних для його розв'язання. Він визначає, яких саме знань чи вмінь йому бракує:

- Я ще не вмію визначати координати
- Я ще не можу виконувати певні практичні завдання
- Мені поки що не зрозуміло, як описувати географічні явища та події.

На основі цієї інформації формулюють тему і завдання уроку. Наприкінці уроку, після вивчення нового матеріалу, учень знову розв'язує завдання, що було на початку уроку [6, с. 27].

Діалоговий підхід – спілкування учителя з учнями. Діалог – це форма усного обміну висловлюваннями між учителем і учнями, що складається з питань і відповідей. Важливо, що вчитель не тільки запитує учнів, а також надає їм можливість ставити запитання. Мета діалогу – обговорення проблеми, ситуації, події, визначення свого ставлення до них, отримання необхідних

„Актуальні питання сучасної педагогіки: творчість, майстерність, професіоналізм” відомостей про діяльність тощо. Цей підхід не має нічого спільного з опитуванням і традиційною перевіркою знань. Результатом діалогу є не тільки розуміння якогось питання, а й усвідомлення значущості, зацікавленість у вивченні нового матеріалу [6, с. 27].

ЛІТЕРАТУРА

1. Амеліна О.С. Дистанційне та змішане навчання. Досвід, поради, інструменти / О.С. Амеліна, О.В. Цуркан. – Х.: Вид. група „Основа”, 2022. – 128 с. – (Серія „Нові формати освіти”).
2. Бойко В.М., Брайчевський Ю.С., Яценко Б.П. „Географія (рівень стандарту)” підручник для 10 класу закладів загальної середньої освіти / Бойко В.М., Брайчевський Ю.С., Яценко Б.П. – К.; Ірпінь: ТОВ «Видавництво «Перун», 2018. – 256 с.: іл.
3. Джим Сміт. Довідник „лінивого” Вчителя / Джим Сміт; пер. з англ. О.С. Любченко; худож. Лес Еванс. – Х.: ВГ „Основа”, 2021. – 271 с.
4. Дмитренко К.А. Звичайні форми роботи – новий підхід: розвиваємо ключові компетентності: метод. посіб. / К.А. Дмитренко, М.В. Коновалова, О.П. Семиволос, С.В. Бекетова. – Х.: ВГ „Основа”, 2019. – 119 с.: табл., схеми, рис. – (Серія „Нові формати освіти”).
5. Кобернік С.Г. Географія в опорних схемах та таблицях. 10 клас / С.Г. Кобернік, Р.Р. Коваленко. – Кам’янець-Подільський: ФОП Сисин О.В., 2019. – 76 с.
6. Пелагейченко М.Л. Урок твоєї мрії: плануємо, мотивуємо, проводимо. – Х.: Вид. група „Основа”, 2020. – 112 с. – (Серія „Нові формати освіти”).
7. Садкіна В.І. Маленькі секрети учительського успіху. Навчаємо з радістю. – 2-ге видання, доповнене. – Х.: Вид. група «Основа», 2021. – 160 с. – (Серія „Нові формати освіти”).